

Hver gang et ord dukker op, skriver pædagogen det på et ordkort. Børnene elsker det og de lærer ordene bedre og hurtigere.

Af Sarah Nørgaard, pædagog og foredragsholder

SKRIFTSPROG SOM EN DEL AF HVERDAGEN

Legepladsen, sidst på eftermiddagen. William på tre år er lige rykket fra vuggestuen op i børnehaven. Han kører rundt på en lille scooter og kommer hen til mig. "Det her er børnehavens bus", siger han og peger ned på scooteren. Jeg hiver et ordkort op af lommen, skriver "bus" og taper det fast på hans scooter. "Den er gået i stykker. Den skal på værksted", lyder det med en god portion vigtighed i stemmen fra den lille gut, som allerede har måttet sande, at børnehavens rumlepottebus indimellem bukker under. Han kører hen i den anden ende af legepladsen, viser mig, hvor værkstedet ligger, hvilket jeg markerer med et nyt ordkort. Han beder derefter om diverse værktøj, som skal bruges til reparationen. Alle bliver skrevet på ordkort og brugt ivrigt. "Så, nu er den færdig", meddeler William, sætter sig op på scooteren og drøner derudad.

inspireret af den sprogpædagogik, som vores danske sprogforsker Kjeld Kjertmann og den svenske professor i børnesprog Ragnhild Söderbergh er fortalere for.

Der står for eksempel "bil" på kassen med biler, "papir" på skuffen med papir og navn på børnenes stole, kasser og soveposer

Jeg arbejder med at integrere skriftsproget som en naturlig del af hverdagen. Det er ikke en separat aktivitet, vi pædagoger nu skal til at klemme ind i vores i forvejen pressede hverdag. Skriften kan nemlig tænkes ind i de aktiviteter, vi i forvejen laver med børnene. Faktisk oplever jeg, at skriften kan være med til at give ro netop i de situationer, hvor det til tider kan være udfordrende, da ord, som bliver skrevet ned, har en tendens til på magisk vis at fange børnenes opmærksomhed.

For mig handler det om, at vi får mere kvalitet ind i aktiviteterne og så handler det også om, at børnene elsker det! Skriften har en støttende og stimulerende effekt på børnenes verbalsproglige udvikling. Jeg ser det tydeligt i form af den hjælp, skriften kan have på udtalen af svære ord, men også i børnenes øgede ordforråd. Når de får mulighed for både at se og høre sproget, vil de finde en sammenhæng mellem tale og skrift og der vil lagres to forskellige billeder i deres hjerner, som støtter hinanden. Når de får et synsindtryk af et ord, fremkaldes lyden af det talte ord i deres indre og omvendt. Denne mekanisme kalder Kjertmann for *sansekontrastens funktion*.

Når en bus går i stykker, skal den naturligvis til - mekaniker

Ovenstående er et eksempel på, hvordan jeg arbejder med indkulturering af skriftsproget i den integrerede institution Firkløveret. Jeg er i mit pædagogiske arbejde blevet meget

Jeg 'overhører' ikke børnene, men jeg fortæller dem ganske enkelt, hvad jeg skriver på et ordkort eller hvad der står, når vi sammen møder skriften omkring os. Børnene oplever, hvordan skriften kan bruges kommunikativt, for eksempel ved at skrive små beskeder til deres forældre, huskelister og lignende eller til at vise, hvad der ligger i de forskellige kasser og skuffer på stuen. Der står for eksempel "bil" på kassen med biler, "papir" på skuffen med papir og navne på børnenes stole, kasser og soveposer.

Introduktionen af skriftsproget foregår på børnenes præmisser og det er deres lyst og glæde, der er drivkraften. Der er ikke tale om at rykke skolen ned i daginstitutionen...

Introduktionen af skriftsproget foregår på børnenes præmisser og det er deres lyst og glæde, der er drivkraften. Der er ikke tale om at rykke skolen ned i daginstitutionen.

Jeg introducerer skriften ved hjælp af hele ord og ikke bogstaver. Enkeltstående bogstaver giver ingen mening for et lille barn. Det gør til gengæld ord som "mor" eller "far" skrevet ned på et kort, som man kan kysse og kramme, når man savner sine forældre eller ordet "politi" skrevet på et ordkort på en scooter på legepladsen, når man leger politi og røvere.

Nedenstående er et eksempel på en tilfældig dag, som jeg håber, vil inspirere og vise, hvordan man kan arbejde med skriftsproget i såvel vuggestuer som børnehaver.

En dag i Firkløveret

Klokken er 7.15 Mynthe på 4 år er lige blevet afleveret. Hun er rigtig ked af det og savner sin mor. Jeg spørger hende, om vi sammen skal skrive et brev til hendes mor. Mynthe tørrer øjnene og nikker. Vi finder et stort stykke papir og en god sort tusch. "Du skal skrive: "Kære mor. Jeg blev ked af det, da du gik. Jeg savner dig." Mynthe dikterer videre og humøret stiger

i takt med, at hun får lettet sit hjerte. "Jeg er ikke ked af det mere. Nu skal jeg lege. Mange knus fra Mynthe" – sådan ender brevet og nu er Mynthe klar til at lege med sine kammerater.

William på 2 år ligger på puslebordet og får skiftet ble. Han ligger med nogle af sine ordkort og viser mig kortet med ordet "bjørn" og siger "står Sarah". Jeg kigger på kortet og siger: "Du har fundet kortet, hvor der står "bjørn". William ryster på hovedet, himler med øjnene og gentager "står Sarah", mens han peger på r'et. Endelig forstår jeg, hvad han mener og siger: "Ja, det er nemlig rigtigt, sådan et har jeg også i mit navn – det hedder et r".

Klokken er 9 Vi er ved at være klar til morgen-samling. Børnene finder hver især stolen med deres navn på; et par af de yngste får hjælp af de lidt ældre. Da alle sidder rundt om bordet, finder jeg ordkort frem og skriver et efter et børnenes navne. Ti par forventningsfulde øjne er rettet mod mig. Alle venter i spænding på, hvornår netop deres navn dukker op på et kort. Vi synger en lille sang om hvert enkelt barn, hvorefter vi snakker om, hvilke børn der er syge eller holder fri. Så serveres frugten.

Da vi er færdige med at spise frugt og synge sange fra vores sangkuffert, beslutter vi os for at tage en 'bustur' til zoo. Børn og voksne hjælper hinanden med at sætte stolene op på en række. Alle køber en billet (skrevet på ordkort) og så kører bussen. 'Billetkontrolløren' kommer rundt og klipper alles billetter med en hulmaskine. Vi ankommer til zoo og ser de mange spændende dyr - vores Schleichdyr, som er stillet op i den ene ende af stuen. Efter nogen tid går turen hjem til vuggestuen. Igen skal der vises billetter, men vores pædagog-medhjælper, Sini, har glemt sin billet og får en bøde på 500 kr. Det synes Felix på 3 år er rigtig mange penge: "Det er jo halvt tusind". Da vi er kommet hjem til institutionen, skriver vi et brev til forældrene, hvor vi fortæller om vores tur til zoo. Alle børnene underskriver deres eget brev og lægger det ud i deres rum i garderoben.

Da vi i øjeblikket har tema om edderkopper, hænger der edderkopper i alle afskygninger

Er det ikke en... Brachypelma Smithi?..., spørger børnene hinanden

rundt omkring på væggene på stuen. Under hver edderkop sidder et ordkort med de latinske betegnelser. Det har August på to år bestemt. Han syntes, de latinske betegnelser lød meget sjovere end de danske. Der er ingen af de større børn på stuen, som er i tvivl om, hvilken edderkop, der er en "Brachypelma Smithi" og hvilken der er en "Avicularia Avicularia".

Kl. er 13 Da Alfred på 2½ år vågner efter sin middagslur, fortæller han mig, at han vil være læge, når han bliver stor, så han kan ordne børnehavens bus, som er gået i stykker. Jeg fortæller ham, at ham, der reparerer busser og biler, hedder en mekaniker. "Mekaniker" gentager han langsomt og eftertænksomt. Jeg spørger, om jeg skal skrive ordet på et ordkort til ham. Alfred nikker ivrigt og vi lægger os sammen på gulvet og jeg skriver "mekaniker" og "reparere" til ham. Hans øjne lyser af glæde, da han ser på sine to nyerhvervede ord, som han skynder sig at gemme i sin ordkortsæske.

Kl. er 15 Om eftermiddagen på puslebordet har Aksel på 1 år lige fået en ren ble. Aksel er lige startet i vuggestuen. Han er en glad dreng, som pludrer meget, men som endnu ikke har sagt mor og far. Jeg skriver "mor" på et ordkort, viser ham det og siger "her står der mor". Aksel kigger meget optaget på kortet og siger koncentreret "mor". Det samme gentager sig, da jeg viser ham kortet med "far".

Nikolaj på 2 år skal også have skiftet sin ble. Han fortæller mig stolt om sine nye "botterdort". Han trækker ned i bukserne og vi

ser mig sine flotte nye boxershorts. Vi skriver "boxershorts" på et ordkort. Nikolaj finder de næste dage kortet frem mange gange og allerede efter en uge har ordet "botterdort" rettet sig til "boxershorts" uden at Nikolaj på noget tidspunkt har fået at vide, at han udtalte ordet forkert.

Kl. er 16 Jeg samler de vuggestuebørn, der er tilbage, og laver en lille motorikleg. Jeg skriver forskellige fysiske aktiviteter på ordkort og lægger dem med bagsiden opad. Børnene skiftes nu til at vælge et kort, hvorefter vi alle udfører aktiviteten. Daniella på 2 år er en meget stille pige, som endnu ikke har et særlig godt verbalsprog. Hun har tidligere været meget tilbageholdende i rytmitimerne, men er blomstret op efter introduktionen til skriftsproget. Hun har fundet en tryghed i de skrevne ord, som bliver stående og ikke bare forsvinder ud i den blå luft, som de talte ord. Daniella trækker kortet "hoppe", viser det stolt og udbryster glad "hoppe", hvorefter vi alle hopper.

Der er i det sidste eksempel tale om en tre-i-en-læring, hvor barnet oplever et ord både auditivt, visuelt og kropsligt. Når man på denne måde bruger de forskellige sider af sproget, lagres de nye ord lettere og barnet vil få en bedre forståelse af ordet.

Sarah Høgedal Nørgaard
Gyngemose Parkvej 35, 6. th
2860 Søborg
T: 28 12 34 39
M: info@sarahnoergaard.dk